

Mindaz, amit egy balekjelöltnek tudnia kell

“Selmec az Istened, anyád,
szeretőd, menyasszonyod, testvéred,
mindened, aki bántja ellenséged.”

Az alábbi oldalakon a Selmeci Hagyományokkal ismerkedhettek meg, az ott leírtakat a dunaújvárosi Firmák állították össze és jegyezték le, hogy a pogányok kellő ismeretekkel vághassanak neki a Balekvizsgának, mi ezt egészítettük, illetve néhány helyen aktualizáltuk. Azért bátorkodunk kis változtatásokkal, de az általuk használt jegyzetet elétek tárnunk, mert a mi szakestélyeink és balek-oktatásaink a Selmeci Hagyományt veszik alapul, azon nyugszik minden mozzanata.

A Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem sajnos hasonló hagyományokkal nem rendelkezik, bár pár éven át a József Nádor Királyi Egyetem alá tartozott a soproni felsőfokú képzés. Akkor ez a szellemiség nem talált utat Egyetemünkre, de tíz évvel ezelőtt a Miskolci Egyetem Gépészmérnöki Kara segített Közlekedésmérnöki Karunknak, hogy itt is gyökeret verhessen a kultúrált szórakozásnak ezen formája. A következőkben leírtaknál pontosabban mi sem tudnánk összeállítani a Selmeci Hagyomány kialakulásának és alakulásának történetét.

A jegyzet nem hivatott a balek-oktatások helyettesítésére. Figyelmébe ajánlom az olvasmányt főleg azoknak, akik a Szakestélyeken nem csak jól érezni akarják magukat, hanem mélyebbre hatóan is szeretnének megismerkedni a hagyománnyal.

A nagy információ mennyiség helyenként szárazzá tette az anyagot, de reméljük, hogy az idősebbek vidám diáktörténeteit hallgatva, összetartásukat és barátságukat látva, amit ez a hagyomány fűzött ilyen szorossá, ti is lelkesen olvasgattjátok majd a balekjegyzetet, hogy hasonló barátságokkal és élményekkel lehettek gazdagabbak szakestélyeink által.

Többen azt gondolhatják, hogy a hagyomány ismerete és az abban való részvétel nélkül is jól érezhetik magukat egyetemünkön. Elképzelhető, de eddigi tapasztalataink alapján jelentős többletet jelent a hétköznapi folyamatos rajzolás és a sok zárthelyi mellett, ha valaki eljár szakestélyeinkre. Aki úgy dönt, hogy csatlakozik a “családunkhoz”, azzal Balekkeresztelő Szakestélyen találkozunk...

Erős alapot az Építészeknek!

Csontos Gyula a. Csonti
invenTOROK Kör elnök

Budapest, 2008. október 9.

Történeti áttekintés

A műszaki felsőoktatás születése – Bergschola (1735-62)

Magyarország bányászata már a középkorban is figyelemre méltó volt, a XIII. században például Európa aranytermelésének ötödét, ezüsttermelésének egynegyedét tette ki. Az állam tiszta bevételének a 40%-át még a török uralom után is a bányászat hozta. A XVIII. században a természettudományok fejlődése és az ipari forradalom hatására a bányászat fejlődésnek indult. Megjelentek a modern bányagépek, kitermelési eljárások. A technológia fejlődésével az akkori bányászati oktatás nem tudott lépést tartani. Az oktatás céhes rendszerben folyt, annak ellenére, hogy az udvar már felismerte a bányászati képzés jelentőségét. Az egyes tanulók képzését a kamara finanszírozta. Ezeket a tanulókat nevezték expectansoknak (gyakornok). (Más szakmáknál, a céhmesternél tanuló diáknak kellett fizetnie, hogy elsajátíthassa a mesterséget.) Az expectansok egyértelműen gyakorlati szakemberekké váltak, irodai, adminisztratív munkakörben való foglalkoztatásukat rendelet tiltotta. Ösztöndíjuk egy olvasztómester bérével megegyező volt, végzés után azonban csak az állam foglalkoztathatta őket.

Az iskolai rendszerű bányászati szakemberképzés 1717-ben a csehországi Sankt Joachimsthal-ban indult el először. Itt négy, majd a 30-as évektől három tanuló folytatta tanulmányait. A bécsi udvari kamara 1735. június 22-én kelt leiratában meghatározza egy Selmecebányán felállítandó, joachimsthali mintára működő iskola tantervét és működését. A leirat pontosan szabályozza a Bergschola működését: megszabta tanulóinak számát (8 hallgatóval indult), kijelölte az oktatókat, meghatározza a tananyagot, a tanulmányi rendet, a tanulókkal szemben támasztott követelményeket, stb. Ezt a dátumot tekintjük a műszaki felsőoktatás megszületésének, a felállított selmeci iskolát Bergscholának nevezték el. A választás több okból esett Selmecebányára. A vidék több évszázados bányászati múltra tekint vissza, továbbá világviszonylatban is modern szakemberek, és technikai eszközök voltak itt fellelhetők. (Pl.: Hell Mátyás és Hell József itt alkotta meg az első vízemelő, szállító és ércelőkészítő berendezéseket).

Az 1740-es években létrehoztak még két bányatisztképző intézetet a Habsburg birodalom területén, de ezek rövid fennállás után bezárták kapuikat, csakúgy, mint a joachimsthali intézet. Ez azt jelentette, hogy több mint egy évszázadon keresztül a Bergschola és utódintézményei látták el bányász-kohász szakemberekkel az egész birodalmat, és szolgáltak mintául az Európa-szerte létrehozott műszaki felsőoktatási intézményeknek.

A Bergschola vezetésével Mikoviny Sámuel (1700-1750) bízták meg, aki a kincstár által kibérelt Privitzky-házba költözött, és itt kezdett el tanítani. (A selmeci tanintézetnek több mint másfél évszázadon keresztül nem volt iskolaépülete. A kincstár házat bérelt a professzorok számára, akik itt oktattak, házuk egy részét laboratóriumnak, szertárnak rendezték be, valamint itt tárolták gyűjteményeiket, melyek közül jó néhány világszerte híressé vált.)

Elsősorban Mikoviny érdeme volt, hogy a selmecebányai tanintézet helyzete annyira megszilárdult, hogy az intézmény továbbfejlődhetett. Nem volt azonban könnyű dolga, hiszen semmilyen példa nem állt előtte, miként is lehet egy műszaki iskolát működtetni, tananyagát összeállítani stb. A szakemberképzést a gyakorló bányatisztek tapasztalataira építette, de néha a bécsi udvari kamara, sőt maga a királynő is beleszólt egyes kérdésekbe.

A Bergscholának nem csak a bányák és kohók számára szükséges szakembereket kellett kiképeznie, hanem bányaigazgatáshoz, bányaajoghoz, bányagazdaságtanhoz, kohászathoz és pénzveréshez értő hivatalnokokat is.

Az iskola a Főbányagrófi Hivatal, illetve a selmeci (szélaknai) bányaüzem keretében működött, a képzési idő két év volt, a tanév január 1.-től december 31.-ig tartott.

A tanulók öt szakon folytatták tanulmányaikat:

- bányaművelő és bányajog
 - bányamérő
 - ércelőkészítő
 - kémlelés és kohás
 - pénzverő és aranyváltó

A tanulóknak félévente vizsgát kellett tenniük, valamint évente egy záróvizsgát a főkamagróf jelenlétében. Gyakorlati ismereteiket nem csak Selmecen, hanem Kőrmöcbányán és más környező településeken is megszerezhették.

Academia Montanistica (1762-1846)

1761/62 telén Johann Thaddaus Peithner, a csehországi bányászati és pénzverészeti hivatal levéltárosa részletes javaslatot nyújtott be a “mineralógiai tudományok” cseh királyságban történő bevezetéséről. A négy évfolyamos képzésre megfelelő előtanulmányokkal (filozófiai, jogi) rendelkezők jelentkezhettek volna. Az általa elképzelt oktatás elméleti jellegű és célú lett volna, helyszíne Prága (bányavidékektől távol). Peithner nem műszaki szakembereket kívánt képezni, hanem a bányászat fontosságát felismerő, hivatalnokokat, tisztviselőket. Javaslatára pont akkor érkezett, amikor az udvar felismerte, hogy a bányászati-kohászati képzés reformra szorul, így rengeteg szakértőt bevonva, kellő körültekintéssel készítették elő a döntést.

Az uralkodó jelenlétében megtartott udvari kamarai tanácskozás – több szaktekintély részvételével – határozatot hozott, melyben elrendelték a selmecbányai Bergschola akadémiává alakítását Academia Montanistica néven, melynek célja bányász és kohász műszaki szakemberek képzése az egész birodalom számára. (A kohászati képzés a bányászati képzésen belül folyik.) Mária Terézia 1762. október 22.-én a döntést saját kezűleg megerősíti. Innentől számíthatjuk az akadémiai szintű képzés megszületését, a bányászati akadémia megalapítását. (A selmecbányai elhelyezéssel az oktatás gyakorlati részét kívánták előtérbe helyezni, valamint szempontként felmerült az is, hogy Prágában a mulatozási lehetőségek túlságosan elvonják a hallgatók figyelmét a tanulástól)

A tanterv lényege a következő: laborgyakorlatokkal egybekötött képzés, ahol a hallgatók kipróbálhatják a tanultakat. A hallgatók negyedévente vizsgáztak, és félévkor, valamint év végén fővizsgát tettek a főkamagróf jelenlétében. A képzés továbbra is két éves maradt, az oktatás nyilvános és ingyenes volt, a beiratkozás feltétele korábbi egyetemi vagy “filozófiai” tanulmányok igazolása vagy ebbéli ismeretek bizonyítása a Bécsi Egyetem matematika professzoránál. A módszer olyan sikeresnek bizonyult, hogy az 1794-ben létrejött francia “műszaki egyetem” a selmecbányai oktatási rendszert vette alapul.

1763-ban nevezték ki az Akadémia első professzorát, Nicholas Jacquin-t. Jacquin a Krecsmáry-házban berendezett előadóteremben és laboratóriumban kezdte meg az oktatást. Mária Terézia, királyi határozatával 1770-ben jóváhagyta az Academia Montanistica három tanszékű álló szervezeti felépítését. A képzés 3 évre emelkedett. Meg kell jegyezni, hogy már ekkor felhívták az oktatók figyelmét az erdészeti tárgyak fontosságára.

A három tanszék és azok vezetői az akadémiai képzés beindulásának idején:

- – matematika, mechanika, géptan (Nicholaus Poda)
- – ásványtan, kémia, elméleti kohászat (Giovanni Scoppoli)
- – gyakorlati bányászati tanszék (Christof Traugott Delius)

Az akadémia a főkamagrófi hivatalok keretében működött, igazgatója maga a főkamagróf volt. A professzorok egyben a hivatal bányatanácsosai is voltak

Az uralkodó 1807-ben elrendelte egy Erdészeti Tanintézet felállítását az Akadémia keretein belül. A bányaműveléshez és kohászathoz elengedhetetlen nagy mennyiségű fa kitermelése erdőművelési ismeretekkel rendelkező szakemberek képzését is szükségessé tette. Ennek

hatására 1808-ban elindítják az erdészeti képzést is. A létrejövő Erdészeti Tanintézet első professzora Heinrich David Wilckens lett, aki első előadását 1809. februárjában tartotta a teljes akadémiai hallgatóság, és az főbányagrófi hivatal valamennyi tagjának jelenlétében. Wilckens a Zsembery (Marschalkó)–házban rendezkedett be. Jól mutatja az erdészeti oktatás jelentőségét, hogy egész erdőségeket rendelték Wilckens, és ezáltal az Erdészeti Tanintézet fennhatósága alá. (1815; Szklend és Repistye)

Az 1820-as évektől a tanév november 1.-től kezdődött, szeptember és október szünet volt. Az elméleti oktatást a hét első négy napján délelőttönként tartották, míg a gyakorlati foglalkozásokat délutánonként. A fennmaradó napokon voltak az üzembejárások, ami jól mutatja a képzés gyakorlatias jellegét.

Berg- und Forstakademie (1846-1867)

Az 1830-as évek szakmai, tudományos és ipari követelményeinek már nem felelt meg az 1770 óta lényegében változatlan szervezeti keretek között működő szakemberképzés. A sors játéka, de a változásokat nyilván meggyorsította, hogy néhány vezető professzor ebben az évtizedben esett ki az akadémiai oktatásból. A földtani és gépészeti oktatás korszerűsítése is szükségessé vált.

Habár az Akadémia professzorai már 1838-ban kidolgoztak és felterjesztettek egy reformtervezetet, a Királyi Kamara csak nyolc év bizonytalanság után, 1846-ban szentesítette azt.

Az új működési rend mind az intézmény szervezetében, mind pedig az oktatás tartalmi vonatkozásaiban alapvető változásokat hozott.

Az Akadémia szervezetenként elkülönült a selmeci főbányagrófi hivataltól, a továbbiakban nem annak egyik szervezeti egységéül működött, hanem önállóvá vált. Az összekötő kapocs ezután a főkamagróf személye volt, aki egyszersmind az Akadémia igazgatói tiszteit is betöltötte: ő volt a hat, bányatanácsosi ranggal kinevezett professzor alkotta akadémiai igazgatótanács elnöke. Az Akadémia felügyeletét közvetlenül a bécsi udvari kamara látta el.

Lényeges változás továbbá, hogy az 1808-tól a főkamagrófi hivatal intézményeként működő erdészeti tanintézetet akadémiai rangra emelték, s az Akadémiához csatolták. 1846-tól kezdve tehát az Alma Mater hivatalos neve: Berg- und Forstakademie (Bányászati és Erdészeti Akadémia).

Az Akadémia az 1848-49-es szabadságharc idején

Az Akadémia fejlődését az 1848/49-es forradalom és szabadságharc és az azt követő megtorlások állították meg, súlyos válságba sodorva a tanintézetet.

A Felelős Magyar Minisztérium megalakulásával a hazai bányászat-kohászat irányítása a Magyar Pénzügyminisztérium feladata lett, s a megtermelt értékek fölhasználásáról a magyar kormány döntött. A bányászat és a kohászat alapvető feladata a Magyar Honvédség felfegyverzése lett.

Az Akadémiát, mint a közjó célját szolgáló tanintézetet, a magyar Vallás- és Oktatásügyi Minisztérium alá rendelték, magyar állami intézménnyé nyilvánították. A hivatalos nyelv – mind a bányagazgatásban, mind az oktatásban – a magyar lett.

Az Akadémia hallgatói a márciusi forradalom hatására testületileg beléptek a megalakuló selmeci nemzetőrségbe. A tanítás október 1.-én megkezdődött, de magyar szakirodalom és magyar szaknyelv hiányában németül zajlott. November közepén 116 hallgató volt az Akadémián, de nyugodt tanulásra nem volt lehetőség. Mindenki a forradalom hevében égett. Sajnos ekkor sor került az első nemzetiségi villongásokra a hallgatóságon

belül, melynek hatására a szláv és német származású hallgatók jelentős része elhagyta az Akadémiát. A Selmecbányán maradt magyar érzelmű hallgatók szinte valamennyien részt vettek a szabadságharcban. Decemberben a Strobl Alajos vezette akadémiai tüzérség mentette meg a bányavidéket, de az oktatást be kellett szüntetni. Az akadémisták segítettek Debrecenbe költöztetni a körmöcbányai pénzverdét, valamint részben ők irányították azt a 400 felvidéki bányászt, akik a Buda körüli sáncokat emelték. Hazaszeretetük és helytállásuk mindannyiunk számára példa értékű.

A szabadságharc leverését követően már csak a magyar hallgatók tértek vissza Selmecre, a német hallgatók az ausztriai Leobenbe, a szláv ajkú hallgatók pedig a csehországi Příbramba költöztek, ahol számukra hasonló iskolát hoztak létre.

Mind a hallgatóság, mind a tanári kar létszáma erősen megfogyatkozott, az életben maradtak nagy részére börtön, száműzetés, kényszerbesorozás várt. Az Akadémia újra az udvar irányítása alá került, léte forgott veszélyben, de nemzetközi hírneve, és évszázados hagyományai megóvták a pusztulástól. A nehéz évtized után az Akadémiára ismét felemelkedés várt.

Magyar Királyi Bányászati és Erdészeti Akadémia (1868-1904)

A Kiegyezés után az Akadémia újra magyar állami intézmény lett, valamint 1868-ban rendeletileg bevezették a magyar oktatási nyelvet, a rendelet azonban szaknyelv hiányában csak 1872-ben léphetett hatályba.

Az akadémia szervezetenként teljesen különvált a selmeci bánya- és kohóigazgatóságtól, vezetője az Akadémiai Tanács által, saját tanári karból választott igazgató lett. Változott a szervezeti felépítés és a szakok száma is. Tizenkét bányász és kohász tanszék, valamint 3 erdészeti tanszék kezdte meg ekkor működését. Az egy évszázada egységes, úgynevezett "bányász"-képzés négy speciális szakra vált szét:

- - Bányászati szak
- - Fémkohászati szak
- - Vaskohászati szak
- - Gépészeti-Építészeti szak

Ezzel együtt az erdészképzés Erdészeti és Erdőmérnöki szakra tagolódott.

A kötelező tanrendet megszüntették, a tanszabadságokat azonban államvizsgákkal és szigorlatokkal kötötték össze, amire csak olyan hallgatókat bocsátottak, akik minden tárgyat teljesítettek és féléves vagy egy éves gyakorlaton vettek részt. 1876-ban az államvizsgát is rendszeresítették.

Az erdészeti képzés ekkor már teljes egészében magyarul folyt, de a bányász és kohász szakokon mindez megvalósíthatatlan volt, hiszen továbbra is hiányzott a magyar szaknyelv. Amit a nyelvújítók elvégeztek az irodalmi nyelv "korszerűsítésével", azt a műszaki nyelv esetében az Akadémia oktatói vállalták magukra. A szaknyelv megteremtésének vezéralakja Kerpely Antal volt 1877-ben megjelent Vaskohásztan című szakkönyvével. Habár ő csak egyike volt azoknak, akik ezt a munkát elvégezték, mégis őt tekintjük a magyar műszaki nyelv megteremtőjének. A műszaki szaknyelv megalkotásában óriási szerepet vállalt a professzorok közül Péch Antal és Farbak István is.

Fontos történése még ennek az időszaknak, hogy több mint százötven esztendő, rengeteg költözés és bérelt épület után végre állandó akadémiai épületeket emeltek. Elsőként az Erdészeti Palotát adták át 1892-ben, majd a Bányászati Palotát 1900-ban. A két épület mellé épült 1912-ben a Kémiai Palota, 1913-ban pedig a Vaskohászati anyagvizsgáló.

Utolsó Selmeci évek, költözés Sopronba

Az Akadémia 1904-ben új nevet kapott: Magyar Királyi Bányászati és Erdészeti Technikai Főiskola. Ezzel együtt a képzési idő négy évre emelkedett, új tanszabályzatot vezettek be, új tanszékek létesültek. A fejlődés egyértelmű, kézzelfogható volt. A selmeci Bányatisztképzőnek, a Monarchia egyik legjelentősebb szellemi központjának, professzorai világhírűek voltak, az itt végzett hallgatók egzisztenciája egy életre biztosított volt. Ezen időszak legnagyobb megpróbáltatása volt, hogy az iskola Selmecbányán maradjon. Akárhányszor, amikor felmerült a költözés gondolata – akár külső, akár belső kezdeményezésre – a hallgatók és a professzorok ragaszkodása Selmechez, és a város szeretete ezt mindig meghiúsította.

A történelem azonban újra beleszólt: jött a világháború, majd Trianon, és a békés költözés helyett menekülni kellett. Menekülni, hátrahagyni az otthont adó, őket felnevelő várost, az új épületeket, a világhírű gyűjtemények egy részét, a féltve gondozott botanikus kertet, a görbe utcákat, a zokogó selmeci lányokat. Vasúton, szekéren, gyalogszerrel menekültek a főiskolások. Egykor lakbér után sápirozó szállásadóik bőséges elemózsiaival, fájó szívvel bocsátották őket útjukra.

Az új székhely Gödöllőt és Budapestet megelőzve Sopron lett. Itt sem volt azonban biztos a Főiskola helye, hiszen fennállt a veszélye, hogy Sopront egy évvel később Ausztriához csatolják. Az hogy Sopron végül magyar város maradt, az nem utolsósorban a hallgatóknak volt köszönhető. Az osztrák csendőrök elindultak átvenni Sopron irányítását 1921. szeptember 8.-án, de a főiskolások az Ágfalvi csatában megállították őket. A harcmezőn két főiskolás halt hősi halált: Szechányi Elemér bányamérnök- és Machatsek Gyula erdőmérnök hallgató. Az intézmény Sopronba telepítése is hozzájárult ahhoz, hogy a decemberi népszavazáson a város Magyarország része maradhatott.

A két világháború között többször nevet váltott az intézmény. 1923-ban Bányamérnöki és Erdőmérnöki Főiskola, majd 1934-ben a főiskolai tanács határozott tiltakozása ellenére Bánya-, Kohó- és Erdőmérnöki Karrá minősítették vissza a Magyar Királyi József Nádor Műszaki és Közgazdaságtudományi Egyetem részeként.

Az Alma Mater részekre hullása a II. világháború után

A kommunizmus iparosítási törekvéseit és politikai céljait szem előtt tartva 1949-ben létrehozták Miskolcon a Nehézipari Műszaki Egyetemet Bányamérnöki, Kohómérnöki, és Gépészmérnöki Karokkal. Ez azt jelentette, hogy a bányászoknak és a kohászoknak költözniük kellett, míg az erdészek maradtak Sopronban. A költözés egy teljes évtizeden át tartott, 1959-re került át végleg a bányász és kohász képzés Miskolcra.

Sopronban ezalatt – 1957-ben – létrehozták a faipari mérnökképzést. Az intézmény neve 1962-től Erdőmérnöki és Faipari Egyetem, 1996-tól Soproni Egyetem, 2000-ben pedig a Nyugat-Magyarországi Egyetem részévé vált. 1972-től működik Székesfehérváron az Erdőmérnöki és Faipari Egyetem Földmérési és Földrendezői Főiskolai Kara, így – Dunaújvárossal együtt – ezen négy város felsőoktatási intézményeit tekintjük a Selmeci Akadémia utódintézményeinek, örököseinek.

Ezen intézmények mai neve:

- - Nyugat-Magyarországi Egyetem Soproni Egyetemi Karok
- - Nyugat-Magyarországi Egyetem Földmérési és Földrendezői Főiskolai Kar
- - Miskolci Egyetem
- - Dunaújvárosi Főiskola

Tudnunk kell még azt, hogy a felvidéki Zólyom városában tanuló magyar ajkú hallgatók is ápolják a selmeci diákhagyományokat.

A XX. század második fele – küzdelem a Hagyományok megmentéséért

A 40-es évek második felében a hallgatóság gondolatvilágát az újbóli átköltözéssel szembeni idegenkedés járta át. 1949. szeptemberében mégis megindult az oktatás Miskolcon.

A kommunista vezetés “reakciónak” és idegennek bélyegezte, majd betiltotta a selmeci diákhagyományokat. 1951-ben tömegesen zárták ki a hallgatókat a selmeci hagyományok ápolása miatt. A betiltás tárgyai elsősorban a szakestélyek, a balek-firma viszony sajátosságai, az egyenruha viselete, és a Selmeci nóták többsége voltak.

Az ötvenes évek végén lassan megkezdődhetett a Selmeci diákhagyományok visszaállítása. A politikai helyzet azonban csak 1969-től tette lehetővé, hogy hagyományainkat ténylegesen ápolhassuk. Nagy előrelépés volt az 1962-63-as tanév, amikor a Miskolci gépészek szakestélyt tartottak és emlékgyűrűt avattak, kifejezve ezzel, hogy újra a selmeci diákhagyományok eszméi szerint szeretnének élni. A hagyományok visszaállításának másik mérföldköve az 1971-es vadászati világkiállítás volt, az erdészek ettől kezdve viselik újra a waldent.

Diákélet

Ahhoz, hogy megértsük az utódintézményekben uralkodó szokásokat – a Selmeci Hagyományokat -, ismernünk kell azok kialakulását, gyökereit, és azokat a hatásokat, melyek formálták, alakították. A Selmeci Hagyományok nem a semmiből alakultak ki, hanem az Akadémia hallgatói más közösségek hagyományaiból merítettek, és azokból hozták létre azt a szokásrendszert, mely tipikusan az akadémisták sajátja, nem fogható semmi máséhoz.

Az Akadémiára beiratkozó hallgatók Selmecre érkezésük előtt középfokú képesítést szereztek, valamint jónéhányan megfordultak más – nem műszaki – felsőoktatási intézményekben. Ezek a hallgatók magukkal hozták korábbi iskolájuk szokásait, a késő középkor, kora újkor diákságának sajátos hagyományrendszerét. Selmecbányán nemcsak magyarok tanultak, a kezdeti időkben a német ajkú hallgatóság létszáma volt a legnagyobb, ezért legjelentősebb hatása a német egyetemek diákszokásainak volt.

Az Akadémiára kerülő diákok tetemes része bányász, bányabirtokosi családokból származott, és azért iratkozott be, hogy ősei mesterségét magasabb szinten gyakorolhassa. Természetes, hogy mindegyikőjük ismerte és tisztelte a saját bányavidékének szokásait. Az akadémisták a tanulmányi idejük alatt – hála a bányatisztképző gyakorlatias oktatási rendszerének – gyakran dolgoztak a föld mélyén, együtt a selmeci bányászokkal. Ennek köszönhetően az alsó-magyarországi bányavidék kultúrájától sem maradtak függetlenek.

A harmadik jelentős hatást pedig az ezidőtájt még igen nagy befolyással rendelkező céhes szerkezetű iparos társadalom gyakorolta rájuk. Ezek a hatások együttesen léptek fel, és az akadémiai hallgatóság úgymond összegyúrta és “selmeciesítette” ezeket.

Ha valaki úgy dönt, hogy részesévé, követőjévé válik a Selmeci Hagyományoknak, akkor az átfonja, emlékezetessé teszi diákéveit, és az egész életére kiható útravalót kap tőle. Végig kísérik az életét a középkori diákok önfeledt mulatozásai, örök vidámsága, kicsit talán tékozló életmódja, a céhek szigorú hierarchiája, a szakma megbecsülése és szeretete, a halállal nap, mint nap szembenézõ kétkezi munkát végző bányászok bajtársiassága, sírig tartó barátsága. Ismerkedés a hagyományokkal

A Selmecebányára érkező hallgatók élete igen kevésbé hasonlított egy mai főiskolás életéhez. Az akadémisták a Habsburg birodalom minden tájáról érkeztek, de akadtak köztük más európai országból származók is. Nagy többségük egy egész szemeszterre Selmecekre költözött. Nem volt kollégium, egészségügyi ellátás, menza, sőt a vasút is csak a Selmecebányától 23 km-re fekvő Garamberzencéig volt kiépítve. Az érkező elsőévesek sorsa a felsőévesek kezében volt. Az idősebbek szereztek nekik szállást, bemutatták a várost és mindenben a segítségükre voltak.

A hallgatók összetartására remek példa, hogy lakóközösségekben, úgynevezett kammerekben éltek. A szállásadó házában szegényesen berendezett, nehezen fűthető szobáját, kamráját négyen öten lakták, egymással mindent megosztottak. Ezeket a lakóhelyeket tréfásan diákkamarának hívták, egymást pedig kammereknek. Az Akadémiára érkező elsősök is a kamarák lakói lettek, tehát nem maradtak fedél nélkül, de cserébe "ki kellett szolgálniuk" az őket felkarolókat.

A Firmáknak azonban mindenképp meg kellett győződniük arról, hogy az új jövevény érdemes-e a gondoskodásra, be tud-e illeszkedni a közösségbe. Ennek fontosságát a tanári kar – mely tagjainak jó része is az Akadémián végzett – is elismerte, így csak az iratkozhatott be az Akadémiára, akit a Firmák erre alkalmasnak találtak, megkereszteltek.

A jelölteket Garamberzencén fogadták, majd gyalogosan kísérték Selmecekre. Egy idősebb akadémistát beöltöztetve elhitették velük, hogy az Ásványtani Tanszék tanársegédje. Az illető Firma útközben minden nagyobb köre rámutatott, és közölte: "Ez egy valóságos közetritkaság, a professzor úr el lenne ragadtatva, ha látná!". Több sem kellett a balekjelölteknek, bepakolták az amúgy is súlyos poggyászaikba a nehéz köveket, és úgy tették meg a távot. Ez a tréfa csak az első volt a sorban, és nem is a legdurvább. Számtalan feladattal, vaskos tréfával mutatták meg a pogányoknak, hogy akárhonnan érkeztek is, el kell fogadniuk a közösség szabályait, meg kell tanulniuk a Firma tiszteletét, és azok utasításait feltétel nélkül végre kell hajtaniuk. Az együtt végrehajtott feladatok összekovácsolták a közösséget, és ezáltal megtanulták egymást is tisztelni. Miután megtanulták a diákdalokat, elsajátították a hagyományokat, ismereteikről a balekvizsgán adtak számot. A sikeres balekvizsgát tett setét pogányokat (balekjelölteket) balekká keresztelték, ezután iratkozhattak csak be az Akadémiára.

A balektól a Veteránig

A főiskolai életben minden évfolyamnak megvan a maga szerepe, helye a hierarchiában. Setét pogány, aki nincs megkeresztelkedve. Büdös balek, aki már megkeresztelkedett ugyan, de még elsőéves. A baleknak még nagyon sokat kell tanulnia, hogy igazi bursch (hagyományörző) legyen. Kohlenbrenner (szénégető), aki másodéves megkeresztelt hallgató. Az elnevezés onnan származik, hogy az akadémisták másodéven tanultak vegytant, mikor is mesterséges úton állítottak elő szénét. A harmadévesek – akik legalább két éve keresztelkedtek – az Isteni Fényben Tündöklő Dicső Firma. A balekság segítői, a gyengébb nem legfőbb támaszai; nekik lehet keresztgyerekük, és közülük kerülnek ki a Valéta Bizottság tagjai. Aki több időt tölt el a kereszttségben intézményünk, illetve más selmeci utódiintézmények falai között, mint a képzési idő, azt nevezzük Veteránnak. Régen végzett Firmáink a Veteránissimusok, Ultra Supra Veteránok.

Valétálás

A valete latin kifejezés, jelentése: búcsúznak. A valétálás tehát búcsúzás az Alma Matertől, a diáktársaktól, a várostól. Valétánsok alatt a végzős évfolyamok megkeresztelt hallgatóit értjük.

Az adott szak életét egy éven keresztül a Valéta Bizottság irányítja. Feladata nem kizárólag az elsősök fogadása és megkeresztelése, a végzősök méltó búcsúzásának előkészítése, hanem valamennyi az egész szakot érintő kérdésben véleményt nyilvánítani és dönteni, szem előtt tartva a hagyományörzők érdekeit.

A gólyatábortól a Balekkeresztelő Szakestélyig a valétánsok rengeteget foglalkoznak az elsősökkel: balek-oktatásokat, tanszékeket, dal-tanulmányokat, tanulmányi előmenetelüket segítő konzultációkat tartanak nekik. A Balekkeresztelő Szakestélyt megelőző hetekben meggyőződnek a balek-jelöltek rátermettségéről, tárgyi tudásukat a Balekvizsgán mérik le. A Valéta Bizottság által szervezett Balekkeresztelő Szakestélyen válik a setét elsős pogány balekká. Ezzel a Firmák, különösen a keresztzsűlők feladata még nem ért véget: nem elég csupán megkeresztelni a balekokat, ügyelni kell arra is, hogy tanulmányaikat ne hanyagolják el. Fontos feladat továbbá az, hogy a Firma, a keresztzsűlő viselkedésével is példát mutasson. Nem lehet elégszer hangsúlyozni, hogy a főiskolára mindenki elsősorban tanulni jött, az igazi burschnak gondot kell fordítania tanulmányi és szakmai előmenetelére is. Az egyes hagyományörzők viselkedése és helytállása mindig hatással volt, és mindig hatással is lesz az egész közösség megítélésére.

Ha az utolsó Gyűrű-, és Kupaavató Szakestély is lezajlott, akkor a valétálók megtartják a Szalamandert majd a Valétabált. A Szalamander eredetileg gyászmenet volt. A gyászolók fáklyákkal, bányászlámpákkal, egyes sorban, az utca egyik oldalától a másikig kígyózva kísérték a koporsót, hogy a búcsúzás minél hosszabb ideig tartson. Később nemcsak az elhunytakat búcsúztatták így, hanem a végzősöket, valamint nyugdíjba vonuló tanáraikat is. A menetet Selmecebánya címerállatára utalva Szalamandernek nevezték. A végzősöket a város kapujáig kísérték, ahol fenékbe rúgták őket, ezzel jelezve, hogy immáron filiszterek, nem akadémiai polgárok.

Dunaújvárosban, Sopronban a Szalamander estjén a város főbb útvonalait lezárják, a közvilágítást lekapcsolják. A menet a 33-as kollégium elől indul. Legelől az intézmény zászlaját viszik, mögötte a hat Valéta Elnök és az intézmény vezetése halad. Őket követi a kohlenbrennerk bányászlámpás kígyózó sora. Mögöttük halad a valétálók tömege szakonként vonulva, a Cantus Praesesekek vezetésével. A menet két szélén a balekok sorakoznak fel, fáklyákkal a kezükben.

Ezen az éjszakán a végzősök felkeresik a kollégiumokban balekjaikat, és a búcsúzás hangulatában együtt iszogatnak és nótáznak velük. Ez az úgynevezett Szellemjárás. A Valétabál hagyománya egy időben feledésbe merült Dunaújvárosban, de az 1999/2000-es tanév Valéta Bizottságai újra életre keltették. A bál folyamán a végzősök szertartásosan leveszik szalagjaikat. Ez a Valétánsok utolsó közös bálja.

A fent leírtak a jelenlegi dunaújvárosi formát tükrözik, a testvérintézményekben természetesen kisebb-nagyobb eltérések tapasztalhatóak, a BME-n a hagyomány ezen részét nem vettük át.

A Kohász szakon a kohlenbrennerek Firmabúcsúztató Szakestélyt is rendeznek az őket keresztelő Firmáik tiszteletére.

Ifjúsági szervezetek, diáktársaságok 1948-ig

A Selmecekre érkező diákság nemzetiségére, társadalmi helyzetére nézve egyaránt heterogén összetételű volt, ám a kor szelleméből fakadóan mégis a német elemek voltak a dominánsak a szokások és a nyelv tekintetében. Semmi furcsa nincs tehát abban, hogy az ideérkező fiatalok

is – átvéve a német nyelvterületről érkező diákságtól – a maguk szokásait és nótáit is németes minta alapján alakították ki. Így vált az Akadémia hallgatósága egységes, összetartó közösséggé.

A Bergschola alapítását követő évtizedekben nem beszélhetünk szervezett diákéletéről. A hallgatók az egyes nemzetek, nemzetiségek, országrészek szokásait hozták magukkal, egyedül a szertelen mulatozások, hajnalig tartó vigadozások kötötték össze őket. Gyakran botránkoztatták meg a helybelieket durva, erőszakos viselkedésükkel, a megszokottól eltérő életvitelükkel. A féktelen tivornyáknak nem egyszer elzárás, börtön lett a vége. A diákság életstílusa később szolidabb lett, a mulatozások mellett megjelent a tartalmas diákélet kialakításának igénye is.

A szervezett diákéletéről szóló első írásos emlékek az 1820-as évekből származnak. Ezen írásokból megtudhatjuk, hogy ekkortájt alakult a Deutsche Gesellschaft in Schemnitz nevű ifjúsági szervezet. A társaságot a nyílt beszédű, kritikus, német egységtörekvéseket támogató flottisták alapították. (Vezetőik Karl Stegmayer, Julius Helms, Anton Pacher, Josef Russegger.) Ez a testület az ifjúság egészét képviselte és összefogta. Két törzshelyük az Arany Bányamécshoz címzett kávéház (Kaffeehaus zum goldenen Grubenlicht, amelyet a fogalommmá vált Flóris, teljes nevén Stelz Flórián vezetett 55 éven keresztül.) és a Schacht volt. Összejöveleiket a városon kívüli Schacht (Akna) kocsmában tartották, hetente kétszer (szerdán és szombaton), hajnalig tartó sörözés és nótázás közepette. A társaságot a Selmeci Akadémiához való tartozás, a barátság, a kollegalitás érzése kovácsolta egyggyé. A hallgatóvá válással mindenki a közösség tagja lett. Egészen pontosan, az első oktatási napokat megelőzően a társaság tagjává kellett válni ahhoz, hogy valaki később hallgató lehessen. Mint már említettük, ezt az Akadémiai oktatói is elfogadták, sőt szorgalmazták.

Az Akadémia hallgatói a legszigorúbb alá-, és fölrendeltségi viszonyban álltak egymással és csak az intézményben eltöltött évek számának gyarapodásával emelkedhettek a ranglétrán fölfelé.

Itt kell megjegyeznünk, hogy Selmecbányán Burschenschaft nevű diákszervezet nem létezett. Ezen kifejezés alatt az ifjúság jelentős részét magába tömörítő, német érzelmű, bursch eszméket valló társaságokat, a Deutsche Gesellschaft in Schemnitz-et és a Schacht-ot értjük, melyek a nagy német egyetemek Burschenschaft-jai mintájára szerveződtek.

Meg kell említenünk továbbá, hogy a bursch szónak két egymástól jól elkülöníthető jelentése van. Bursch alatt ma nem a selmeci Burschenschaftok híres-hírhedt tagjait, hanem a selmeci hagyományokat tiszteletben tartó, a hagyományok szerint élő megkeresztelt főiskolást, egyetemistát értünk.

A németes diákszokásokat ápoló szervezeteken kívül léteztek olyan körök, melyek az Akadémia kulturális életét igyekeztek fellendíteni. Ilyen például az Akadémia nevű társaság, mely könyvtárat működtetett, újságokat járatott, vagy az 1832-ben alapított Selmeci Magyar Olvasótársulat.

A szabadságharc elvesztése után egyedül a Fogadó az Arany Bányamécshoz szabályzat és név nélküli társasköre maradt életben az addig virágzó diáktársaságok közül. A szabadságharcot követő megtorlások, valamint az udvar kísérletei az Akadémia újbóli németesítésére ismét a németajkú hallgatóság létszámának túlsúlyba kerüléséhez vezettek. Ez azt eredményezte, hogy újra egy bursch jellegű társaság életre keltése lett a hallgatóság túlnyomó részének célja. Míg a német-érmű hallgatók a nagy német eszmék megvalósításáért álltak a Burschenschaft zászlaja alá, addig a magyar, lengyel, olasz hallgatók a Habsburgok elleni harc érdekében tömörültek ide. 1858-ban megalakult a Schacht-egylet (Verbindung-Schacht), mely a teljes hallgatóság egységbe tömörítésének igényével lépett fel. Ez a Burschenschaft már közgyűléseket tartott, jegyzőkönyvet vezetett, újságot adott ki, klubot, könyvtárat hozott létre. A társaság tagjai a kollegalitás ("egy mindenkiért – mindenki egyért") szellemiségében éltek. Aki a Burschenschaft tagja volt, az számíthatott rá, hogy társai nem hagyják magára, amikor

beteg, vagy éheznek, mindig lesz olyan ember, aki segít a bajban. Ha bekövetkezett a legnagyobb tragédia, akkor a Schacht-egylet gondoskodott az elhunyt méltó elbúcsúztatásáról is. Selmechánya közösségi életében is nagy szerepe volt a társaság báljainak, rendezvényeinek. Egymásért, a közösségért keményen kiálltak, ha voltak is belső nézeteltérések, kifelé mindig egységesnek mutatkoztak. A Schacht tagjait, szokásait a selmeci polgárok is tiszteletben tartották, ki szeretetből, ki félelemből. Aki vétett a társaság ellen – legyen az tag, vagy egyszerű selmeci lakos –, azt megbüntették. A legdurvább büntetés a teljes kiközösítés, a *verschiess* volt. Akire kimondták a *verschiess*t, azzal senki nem beszélhetett, nem tarthatta a kapcsolatot, aki mégis megtette volna, az ugyanúgy *verschiess*ben részesült. Volt rá példa, hogy kereskedők mentek tönkre ezen büntetés miatt, így igyekezett mindegyikőjük jó viszonyt fenntartani az akadémistákkal. A *Burschenschaft* tagjainak megítélésére mindig is jellemző volt az a kettősség, hogy tisztelték őket bajtársiasságuk, szakmai elhivatottságuk miatt, de félték a haragjuktól, vaskos diákszínyeiktől.

A Schacht-egylet mellett újjáéledtek a különböző nemzetiségű diákszervezetek is. 1863-ban például létrejött a magyar Önképző- és Társalgókör. Ebben az időben *Concordia* és *Casino* néven német művelődési egyletek is alakultak, melyek fejlődése vezetett később – rengeteg harc után – az Akadémiai Ifjúsági Kör megalakulásához.

A fejlődés első lépése volt a *Concordia* és az Önképző Társalgókör egyesülése, Általános Társaság néven. De ez még nem képviselte az ifjúság egészét.

Az Akadémiai Olvasókör a Szőlő néven ismert Ertl-féle vendéglőben tartotta közgyűléseit 1871 óta. A társaság célja volt: a szakszerű önképzés, a testvéries együttélés, valamint a magyar nyelv és szokások életben tartása. Tag lehetett minden akadémiista, aki nem tartozott a Schacht-egylet-hez. Ez egyértelmű szakítási kísérlet volt a német nyelvvel, a német szellemiségű diákszokásokkal. A tagok tisztségviselőket választottak. A közgyűléseket a Himnusszal nyitották meg, majd hivatalos beszámolók, felolvasások után szavalatok hangzottak el. Ezt vacsora, bor és cigányzene melletti mulatozás követte. A rendezvények egyik célja a magyaros és kultúrált diákszokások meghonosítása volt. Az akadémisták túlnyomó része a Schacht-egylet-hez tartozott, így az Olvasókör az 1870-es években elveszítette jelentőségét.

1875-ben – az Erdélyi Kör egyik tagjának temetésén elhangzott gyászbeszéd megindító és buzdító szavai hatására – több kisebb társaság egyesülésével megalapították a Magyar Társaságot. A társaság megtartotta zászlóavató ünnepségét, de még sokáig kemény csatákat kellett vívnia az Általános Társasággal.

A Schacht befolyását azonban nem tudták megtörni egészen 1877-ig, akkor is csak azért, mert a magyar kormány mindent betiltott, ami a német diákszokásokra emlékeztetett.

A Schacht-egylet az utolsó közgyűlésén – a külső kényszer hatására – heves viták közepette kimondta a saját feloszlását. A *Burschenschaft* ezüst-zöld-ezüst színű, „*Glück auf!*” feliratú zászlaja, jegyzőkönyvei stb. a Szepesi Társaságra szállottak át. A Schacht majd húsz éves fennállása után 1877. február 3.-án ünnepélyesen eltemette jelképeit és kegytárgyait. A tagok a gyászszertartáshoz hasonlóan sörös korsóikat összetörték a hant felett. Az indulatok azonban a *Burschenschaft* feloszlása után sem csillapodtak.

A vita végül 1879-ben dőlt el, amikor is – hallgatóság és az Akadémia érdekeit szem előtt tartva – a Magyar Társaság és az Általános Társaság egyesült Akadémiai Ifjúsági Kör néven. A társaság a Szentháromság téren önálló lakást bérelt, melyben konyha-, olvasó-, étkező-, stb. helyiségek voltak. Később székházat vásároltak. Az évek során a társaság megerősödött és az egész hallgatóságot irányító, jelentős tekintélyű diákszervezetté vált. A Schacht szokásait nem vetették el teljesen, csupán magyarosították azokat, valamint szakmai törekvéseit és diákéletét új elemekkel gazdagították. (Itt kerül a szakestélyek immár magyar nevű tisztségviselői közé a Háznagy, vagy ahogy ma hívjuk a Major Domus. A Schachttagból szakestély, a fuchsból balek lett, a bursch nóták mellett remekül megfértek a magyar nóták és a cigányzene is.)

A fenti társaságok mellett sok kisebb szervezet is tevékenykedett Selmecebányán. Ezek közül néhány:

Achademiai Athléta Club (10 sportág közül választhattak a hallgatók),

Menza Academica Egyesület (célja volt a hallgatókat étkezési segélyben részesíteni, ill. a jó és olcsó kosztot biztosítani),

Önképző Kör (a szépirodalmi és tudományos munkásság előmozdítására)

Ének- és Zenekör (az ének és zenekedvelők ill. művelők összefogása)

Selmecebányai Főiskolai Hegyi Zászlóalj és Sportlövő Klub (az akadémisták katonai szolgálatra való előkészítése)

Vidéki Körök (már többször volt szó róluk, céljuknak tekintették az ország egyes vidékeiről érkezett diákság összefogását). Pl.: Erdélyi Kör, Bánátia, Szepesi Kör, Dunáninnyi Kör, Alföld-Tiszavidéki Kör, Szlavia.

Fontos megemlíteni a *Steingrube Nakkösséget*, amely feltehetően 1880-ban jött létre.

Gyülekezőhelye a *Steingrube* városrészben fekvő *Schmidt-féle kamara* volt, és tagjai csak az ebben a városrészben lakók lehettek. Működésük *Sopronban* is folytatódott, egészen 1942-ig. Írásba foglalták – igen tréfás és sokszínű – diákszokásaikat *Korpás Julis (Corpus Juris)* néven, amiben rögzítették tisztségviselőik tennivalóit is, vagyis egyfajta alapszabály szerepét töltötte be. Saját újságot adtak ki *Bakterkürt* néven. A bohókás társaság tisztségviselői az alábbiak voltak: *Bíró uram, Főpenna, Kispenna, Esküdtek, Tanító, Kántor, Bakterok, Bojtár, Sintér, Baromorvos, stb.* A *Steingrube Nakkösség* rendezvényein mindig nagy szerepe volt a jókedvnek, a felhőtlen mulatozásnak.

A *Steingrube Nakkösség* rendszeres összejövetelei:

Gyésznotor: a társaság tagjai számára rendezett disznóvágással egybekötött eszem-iszom mulatság.

Költöztetés: a *Nakkösségbe* való bekerüléskor az új tagot - nagy csinnadrattával (egész *Selmec* tudtára hozva a dolgot) szekéren, talicskán körbejárva *Selmec* utcáit - beköltöztették *Steingrubéba*.

Hivatalos Czé-czó: a társaság tulajdonképpen taggyűlése mókás, kötetlen keretek között.

Ördögűzés: a "plébános" vezetésével a kora középkori ördögűzés szokását figurázták ki, a betlehemi vendégház mintájára.

Báld: a társasági tagok bálja, meghívott városi leányokkal.

1919. tavaszán az első világháború, és az emiatt kialakult politikai helyzet miatt az *Akadémiának* el kellett költöznie *Selmecebányáról*. 1919. első hónapjaiban érkeztek meg a *Selmeci* diákok és az oktatók az új székhelyre *Sopronba*. (Idézet a *Sopron vármegye c. napilap* 1919. március 5.-ei számából: "Víg kedélyt, vidám életet, meleg szívet hoztunk magunkkal, kegyelettel őrzött szokásokat, kollegalitást, igazi baráti szeretetet.")

Az *Ifjúsági Kör* zavartalanul működött *Sopronban* is. A *Kör* legnagyobb érdeme, hogy meghonosította *Sopronban* a *Selmeci* diák hagyományokat annak ellenére, hogy az első világháború miatt kevés *selmeci* diák volt köztük, a hallgatók nagy része már *Sopronban* kezdte meg tanulmányait. Az *Ifjúsági Kör* vezetőségét évente választották, melyek az elnök, az alelnök, a titkár, az ellenőr, a pénztáros és a háznagy voltak. Az elnökválasztás hasonló ceremóniával, kampánnyal járt, mint régen *Selmecen*. Ebből is látszik, hogy az elnöki címet csak közismert, köztiszteletben álló személy tudta megszerezni. Az *Ifjúsági Kör* szervezte a főiskolások kulturális életét is, a szentháromság téri székházában olvasó-, könyvtár-, biliárd-, kártya-, étkezőszobákat tartott fent. A *Kör* hazafias rendezvényeket szervezett: március 15-én, október 6-án és *Kossuth Lajos* halának évfordulóján. Tartottak színi előadásokat, ismerkedési-, és búcsúesteket is. Működtették az *Akadémiai Athléta Clubbot*, a *Menza*

Akademica Egyesületet, az Önképző Kört, stb. Az Ifjúsági Kör hû maradt a régi tradíciókhoz, õrizte a magyaros szellemiséget, a selmecebányai diákszokásokat.

A második világháború folyamán a hallgatóság mereven elutasította a náci ideológiát, eszméi mellett olyannyira kitartott, hogy még a legkeményebb büntetést, a verschiebst is alkalmazta a Volksbund tagokkal szemben. Az Ifjúsági Kör túlélte a második világháborút, hû maradt a selmeci eszmékhez, segítette a hallgatóságot a nehéz helyzetben.

Az ellentétek annyira kiélezõdtek az Ifjúsági Kör és a kommunista ifjúsági szervezetek között, hogy 1948-ban a Kör kénytelen volt feloszlatni magát, megszûnt tehát az a szervezet, mely utoljára fogta át sikerrel a hallgatóság egészét.

Diáktársaságok napjainkban

A Selmeci Hagyományok követõi napjainkban is szívesen hoznak létre olyan társaságokat, melyek egy szûkebb közösség céljait kívánják megvalósítani. Ezek a célok azonban harmonizálnak valamennyi hagyományõrzõ törekvéseivel, újabb szint, színeket visznek Hagyományainkba.

A selmeci hagyományok ápolására létrejött diáktársaságokat asztaltársaságoknak nevezzük.

Asztaltársaságok általában olyan baráti társaságokból alakulnak, melyek fontosnak érzik, hogy a közösség életében ne csak passzív szemlélõként legyenek jelen, hanem aktív résztvevõként alakíthatják, fejleszthessék is azt. **Ezek az asztaltársaságok szinte mindig zárt közösséget alkotnak, egy-egy asztaltársaságba bekerülni megtiszteltetés mindenkinek. Fontos megemlíteni, hogy itt a cél nem csak a felhõtlen mulatozás kell, hogy legyen. Egy asztaltársaság mások elismerését csak úgy vívhatja ki, ha a közösség életéhez érdemi cselekedetekkel járul hozzá.** Mulatozáshoz, beszélgetéshez, kocsmázáshoz baráti társaságra és nem asztaltársaságra van szükség. Senki ne alapítson tehát "balhéból" asztaltársaságot, hiszen ezzel csak magát és baráti körét járhatja le.

A következõkben megemlítünk néhány asztaltársaságot. (A felsorolás a jelenleg mûködõ, ismertebb asztaltársaságokat tartalmazza. Elképzelhetõ, hogy néhány év múlva egy-kettõ közülük – legyen az új, vagy régi – felbomlik, feledésbe merül, ezzel egyidejûleg pedig új, nagyobb aktivitást mutató társaságok színesítik majd a palettát. Ez egyáltalán nem sajnálatos, sõt kimondottan hasznos. A felnõvõ új generáció saját ötleteivel, szokásaival tovább élte azokat a hagyományokat, mely oly sok kedves évet szerzett Firmáinknak.)

Sopron: Fröccsöntõ Sasok, Körszakállúak Társasága, Selmeczi Társaság

Miskolc: Dudujka Völgyi Rókák

Székesfehérvár: Selmeci Szalamandrák

Dunaújváros: Sztálinvárosi Leopárdok, Csalódott Kenyér Asztaltársaság (CSAK), MISEL, stb.

Nem igazi diáktársaság, de itt kell megemlíteni a dunaújvárosi Alma Mater Kört is. Célja a végzett hallgatók összetartása, a velük való kapcsolattartás. Ennek érdekében évente megrendezik az Alma Mater Találkozót és Szakestélyt. Ide a 10, 20, 30 éve végzett hallgatókat hívják meg, akik ekkor nem csak egymással találkozhatnak, hanem megismerkedhetnek az intézmény mai életével is.

Egyenruhák

A BME-n nicsen saját egyenruha, saját történelmünkhöz nem tudunk kötni ilyen jellegű viseletet, a bányászok egyenruhájának átvétele, mivel nem tartozunk a Selmecei utódintézmények sorába, indokolatlan lenne.

Az utódintézményeken használatos egyenruhák ismerete viszont hozzátartozik a Hagyományhoz, tiszteljük meg őket ezzel.

A bányász egyenruhák

A magyar bányászat története körülbelül a honfoglalásig vezethető vissza, legkiemelkedőbb ágazata az ércbányászat volt. A bányászok nehéz fizikai munkát végeztek, amelyhez már a legrégebben készült bányászruhák is alkalmazkodtak. Az egyenruha az idők folyamán többször és többféleképpen módosult, mind színeiben, mind pedig szabásában. Leginkább az egyszerű, arany ill. ezüstgombokkal és sújtásokkal ellátott fekete ruha terjedt el. A díszruhák a munkaruházatokból alakultak ki, néhol divatból, máshol a földesúr parancsára készítették díszegyenruhákat a bányászok. Volt példa arra is, hogy egy földesúr a lánya esküvőjére készíttetett bányászainak új díszegyenruhát, ezzel is fitogtatva gazdagságát. A bányászok egyenruhái sokáig nem voltak egységesek, mivel nem előírások szabták meg azok formáját, hanem az adott környék hagyományai. A hajdani ruhák valóban a munkaruha szerepét töltötték be, céljuk az volt, hogy védjék viselőjüket a kőhullástól, a portól, a nedvességtől valamint a zúzódásoktól és a horzsolásoktól. Ezek a ruhák gyakran apáról fiúra szálltak.

Az idők folyamán aztán kialakult négy fő irányzat:

- - bibertároi ruha
- - tiroli fehér ruha
- - fekete freibergi viselet
- - magyaros ruha

Az egyenruhák fejlődése Selmecebányán

A történelmi Magyarországon a magyaros ruhatípus terjedt el. Ezt a ruhát mind a vájárok, mind a bányatisztek hordták, ebből alakult ki később a selmecebányai egységes diákegyenruha.

Kezdetben (1892-ig) itt is fellelhető volt mind a négy típus, hiszen Európa minden tájáról érkeztek ide diákok, magukkal hozva vidékük bányász viseletét. Ezek a ruhák fajtától függetlenül az önkéntes összetartozást jelképezték. Először az ifjúsági egyesületek, a Burschenschaftok próbálták egységesíteni, majd a magyarérezelmű Ifjúsági Kör próbálkozott ugyanezzel.

Az 1820-as évektől a Burschenschaft a régi német viseletet hordta. Ez fekete nyitott zubbony, mellénnyel, hozzá lapos fekete sildes tányérsapkát viseltek. A jobb vállukon egy ezüst-zöld-ezüst szalagot vetettek át, amelyre alias nevüket és a beiratkozásuk évszámát hímezték. A magyar nemzetiségűek erre keresztbe egy piros fehér zöld szalagot varrtak.

A Kiegyezés utáni Akadémia diákjait magába foglaló Ifjúsági Kör új viseletet kezdeményezett. Ez az új viselet a gruben és az aufhauer volt, amelyet 1892-ben az Erdész Palota átadásakor rendeletileg egységes egyenruhaként fogadott el az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület (OMBKE). Ekkor nyerték el egyenruháink mai formájukat, amit megszakítás nélkül hordhattak a diákok egészen 1951-ig, amikor is a kommunista diktatúra üldözni kezdett mindennemű diákszerveződést, így egyenruháink viselését is betiltotta.

1971-ben a Vadászati Világkiállítás alkalmával a soproni diákok talpraesettségének köszönhetően újra legalizálták az egyenruháinkat.

Az aufhauer (auf)

Az auf bányász díszegyenruha, amit a bányászok kizárólag ünnepi alkalmakkor viseltek (pl. szakestély, Istentisztelet, temetés, Szalamander). Az idők folyamán az auf az utódszakok hivatalosan elfogadott egyenruhájává vált, tehát a bányász, kohász, gépész, szervező, műszaki tanár, gazdász és műszaki menedzser szakoké.

Az auf jó minőségű, fekete – kivéve a szervező és gazdász szakot, ahol kék – posztóból készült zárt zubbony. Jellemzője az állógallér és a paszomány, melyek a szaknak megfelelő színű bársonyból készülnek. A gallér két oldalán egy-egy pickhammer (állományjelző) található. Az auf öt arany vagy ezüst, pickhammerrel díszített gombbal gombolódik. A baloldali vállon egy kisebb gomb helyezkedik el, amelyhez egy sapkatartó zsinór kapcsolódik. A bal felkaron a szaknak megfelelő színű pajzs van, azonos színű zsinórral körbezárva. A pajzs megmutatja a hallgató eddigi tanulmányi előmenetelét oly módon, hogy minden megkezdett félévet egy fél vízszintes csík jelez. A sikertelen félévet függőleges csík jelzi úgy, hogy azon a vízszintes fél csíkon megy át, amely a nem teljesített félévet jelképezi. A frissen végzettek a pajzsra hímeztetik tanulmányaik befejezésének évszámát. A századelőn ezek az egyenruhák még zseb nélkül készültek, de manapság gyakorlati okokból mind külső, mind belső zsebekkel vannak ellátva. A külső zsebek nyílása fölött a szaknak megfelelő színű bársonycsík található. Némely műszaki tanár és szervező aufon hátul található egy hasíték, amelyen egy szaknak megfelelő színű bársony van két gombbal rögzítve.

Az auf tartozéka az ún. selmeci sapka. A selmeci sapka fekete színű, elejét illetve hátulját hat kis pickhammeres arany gomb díszíti, amelyek között aranszínű zsinórt vezetnek át. A sapka oldalán egy pickhammer, kerületén pedig egy szaknak megfelelő színű zsinór fut. A sapkát úgy kell hordani, hogy a pickhammer a baloldalra kerüljön. Korábban a selmeci sapka alatt a huszárcsákóra hasonlító fejfedőt értették, melyet még a Sopronba költözés után is viseltek. A sapkát miután levettük, az auf bal vállán található sapkatartó zsinórhoz rögzítjük az állományjelzővel felfelé, nyílással befelé. Ezt a zsinórt korábban lovassági vállzsinórnak nevezték, ma a sapka megtartására szolgál.

Az aufot teljesen összezárva, esetleg a felső két gombját begombolva, vagy teljesen szétnyitva hordjuk. Kizárólag fekete nadrággal, fehér inggel és fekete cipővel viseljük. Sokan nem tudják, vagy nem alkalmazzák az idősebbek közül sem, de az aufot felülről lefelé gomboljuk be, alulról felfelé pedig ki.

A gruben

A gruben eredetileg bányász munkaruha volt, ami a szabásán és a kialakításán is látszik. Ezt az fajta egyenruhát csak bányászok és kohászok hordhatják. Durva, vastag, fekete anyagból készült, derékban szabott, lefelé bővülő, hátul felhasított rövid zubbony. Elöl eredetileg nyolc, manapság már csak öt arany gomb található. A felhasítás mentén három, szintén aranyból, vagy ezüsből készült gomb díszíti. Az aufhoz hasonlóan állógallérja és paszománya a szaknak megfelelő színű bársonyból készül. Különös ismertetőjele a vállmagasítás és a vastag válltömés. A válltömés megakadályozta, hogy a szerszám leessen a vállukról. Mindkét felkaron és a vállban is erős tömések voltak, amik megóvták testi épségüket, mikor csillét toltak, vagy gerendát cipeltek. Rossz nyelvek szerint a gruben arra is alkalmas volt, hogy egy hosszú éjszaka után a burschok nem magukat horzsolták le a szűk utcákon, hanem a házak falát.

A grubenhez is fekete nadrágot, fekete cipőt, vagy csizmanadrágot és csizmát hordanak, illetve selmeci sapkát. A grubent mellől lefelé gombolják be vagy teljesen zártan, illetve nyitottan hordják.

Az egyenruhák színeiből megállapítható, hogy viselőjük melyik szak hallgatója. Tehát:

Bányász: fekete alapon fekete paszomány

Kohász: fekete alapon meggyiros paszomány

Gépész: fekete alapon sötétkék paszomány

A bányász és kohász szakos hallgatók mind aufhauert, mind grubent hordhatnak, míg a többiek kizárólag aufot.

A fémkohászoknak és egyes bányászati ágak képviselőinek voltak más színű egyenruháik is, de ezek ma már nem léteznek.

Erdész egyenruhák

Az erdészeknél sokféle egyenruha létezett, és létezik a mai napig. Ezek közül 1892-ben (a bányász egyenruhákkal együtt) a waldent és az atillát egységes viseletként fogadták el. A walden a hétköznapi viseletük volt, az atilla pedig az ünnepi, díszegyenruhájuk.

A walden őzbarna színű anyagból készült, derékban szabott, hátul felhasított rövid zubbony. Elöl öt, erdészcsillaggal díszített arany-gomb található. Hátul a hasítékot három-három gomb díszíti. Az aufhoz hasonlóan állógallér és paszomány jellemzi, melyek a szaknak megfelelő színű bársonyból készülnek. A galléron egy-egy erdészcsillag, a kézelőn három-három kis erdészgomb található. A waldenhez fekete cipőt, fekete nadrágot, vagy csizmanadrágot hordanak csizmával.

Az erdészek díszegyenruhája az atilla, amely palackzöld vagy fekete színű anyagból készült, derékban szabott, állógallérú, alulról felfelé hosszabbodó hét aranypaszománttal gombolható. A kézelő fölött és hátul vitézkötések, valamint aranyzsinór-fonatok díszítik. Az atillát csak aranykötéses csizmanadrággal és csizmával hordják.

A soproni és fehérvári egyenruhák színei:

- Erdész: őzbarna alapon zöld paszomány

- Faiparos: őzbarna alapon fekete paszomány

- Geodéta: őzbarna alapon kék paszomány

Mindhárom szak egyenruhája a walden, atillát kizárólag az erdészek hordanak.

Az egyenruhák tartozékai

Az egyenruhákhoz számtalan kiegészítő tartozik, vagy tartozott például a csuklya, a farbör, vagy a bányajáró bot.

A csuklya kemény bőrből készült füles sapka, amely a bányász fejét védte a lehulló kövektől, törmelékektől és szűk tárnák kiálló köveitől. A vágatok magasságának növekedésével a csuklya is eltűnt.

A farbör kemény disznóbőrből készült, hosszúkás, fél ellipszis alakú, bőrszíjjal derékra erősíthető tartozék, amely forgatható volt a derékon. Eredetileg kettős szerepe volt. Hátulra fordítva az ülepüknél lógott le, ilyenkor a vágatokban való lecsúszáskor védte a hátsó felületet. Előre fordítva a bányafejtéskor lepattanó kövektől védte a bányászt. A balekkeresztelő szakesteken a balekjelölteknek ezen kellett átugorniuk. Ez a szokás Sopronban máig is él. Ma már háttérbe szorult a farbör viselete, de nemrég még a bányász foglalkozás szimbólumaként viselték.

A bányatisztek fontos eszköze volt a bányajáró bot, amelyet két dologra is használtak. A bot fejének az egyik fele kalapácsban végződik, a másik pedig kanálban. A kalapácsszerű részével a laza kőzeteket kopogtatták le, így vizsgálva a járat biztonságát, míg a kanalas végével ércmintát tudtak venni lehajlás nélkül. A bányajáró botok ma már csak dísz tárgy szerepét töltik be, diákegyenruhák igen kedvelt tartozékaként. Sokan hordanak egyenruhájukhoz fokost is, ami tradicionális magyar fegyver, Selmecbányán az erdészek mindennapos munkaeszköze volt. Divatos kelléke az egyenruhának a hosszú szárú pipa is, mely a XIX. századi szokásokat idézi.

A fegyverviselés még a középkorba visszanyúló tradíció alapszik. A folytonos háborúkra, állandó török veszedelemre tekintettel rendelet írta elő, hogy a bányászok kardot és puskát kötelesek hordani. Fegyverrel kellett megvédeniük a bányát, a bányász településeket, a kitermelt érceket, fémeket és önmagukat is a portyázó törökök és rablók ellen. Például a selmeci bányabíró 1648-ban elrendelte, hogy mindig kéznél legyenek a fegyverek és a templomba, vagy a bányabírószágon a tisztelet megadása miatt kössék fel kardjukat. A fegyverviselést a bécsi udvari kamara 1822-ben rendelettel tiltotta meg, mert többször nem megengedhető módon használták (például párbajra). 1849-ben Klauzál Gábor ipari miniszter a bányász szabadságjogokkal együtt eltörölte a fegyverviselést, viszont a kard viselését a bányatiszteknek hivatali, beosztásbeli kellékként meghagyták. Ettől kezdve a kétkézi munkát végző bányászok csak bányajáró botot használhattak. A jogfolytonosság elvén a mérnököknél és az akadémistáknál a díszkard viselése a díszegyenruhához 1945-ig kötelező volt.

Címerek, foltok

A minden napi viselet során az egyenruhák megkoptak, kilyukadtak, de nem cserélték le azokat, hanem foltokat varrattak fel rá. Ezeket a foltokat csakis leányok varrhatták fel az egyenruhákra. Ezek eleinte a ruhával megegyező színűek voltak, majd egyre színesebbek lettek. Szokássá vált, hogy ebben az esetben az akadémisták szívükhöz közelálló szimbólumot, például az alias nevüket, címereket, kedvenc nótájuk címét vagy egy-egy sorát, stb. varrattak fel az egyenruhájukra. A foltok egyike, a Tempus folt különös jelentőséggel bír, ez piros, szív alakú volt, amit arany szegéllyel és aranyszínű Tempus felirattal díszítettek; szívük fölött viselve azt. E foltot a diák jövődöbelije varrta fel, ezzel jelezve azt, hogy a kedvese szíve már foglalt. A Tempus megszegése a legsúlyosabb büntetést, a verschiss-t vont maga után. A Tempus folt felkerülése eljegyzéssel volt egyenértékű; hagyománya a mai napig él, jelentése változatlan.

Manapság a foltok túlnyomó része viselője számára különleges jelentéssel bír. Ez lehet egy nevezetes esemény, egy társasághoz való tartozás, vagy egy barátság jelképe. Ezek az egyén számára oly kedves foltok teszik az egyenruhát egyedivé. Egy öreg Firma tucatnyi folttal tarkított aufja balekjainak szemében maga a történelem.

Gyakran megtalálható az egyenruhákon a szak címere. E büszkén viselt folt jelzi a szakma tiszteletét, a diák elhivatottságát, szeretetét szakmája és társai iránt.

Napjaink egyenruháin igen gyakori folt Selmecbánya címere, amely legjobban jelképezi a négy testvériskola összetartozását, testvériségét. Megtalálhatóak lehetnek ezen kívül az Alma Mater városának, valamint a diák szülővárosának, -falujának címerei.

Néhány öreg firma aufján, grubenjén látható még az ME-DFK folt. Ennek az oka az, hogy iskolánk 2000. január elsejéig a Miskolci Egyetem Dunaújvárosi Főiskolai Kara volt. Így a még ME-DFK-án kezdett diákok szívében ezen a néven él az Alma Mater.

Sok diák büszkén viseli a magyar címet egyenruháján, amely mutatja a hagyományörzésen belüli nemzeti identitását, hazaszeretetét.

Helyet kapnak az egyenruhán az asztaltársaságok, baráti körök foltjai is, amely az iskolán belüli kisebb csoportok összetartozását jelképezi.

A foltokon kívül a felső zseb körül láthatók még kitűzők, jelvények, ezek is mind egy-egy emléket hordoznak.

Mint látható az egyenruháról a pajzson keresztül leolvasható a viselője tanulmányi előmenetele, végzési ideje, foltjairól, kitűzőiről pedig egyéniségének legfőbb jellemzői.

Álljon itt most néhány szó azzal kapcsolatban, hogy ki, milyen körülmények között viselhet egyenruhát a selmeci utódintézményekben. Mint korábban említettük, a balekkesztelő után a baleknak joga van az alias név, a szakgyûrû és az egyenruha viselésére. A sikeres balekvizsga feltételezi, hogy az illető már kapott egyfajta képet a Selmeci Hagyományokról, de egyáltalán nem jelenti azt, hogy megértette és átértette annak jelentőségét. Ebből kifolyólag régebben csak azok készíthették el az aufjukat, akik már az első szigorlatukat letették. Ma – az oktatási rendszer miatt – ezt már nem lehet megvalósítani, de általában a kohlenbrennerek varratnak egyenruhát. Elképzelhető az is, hogy valaki már balekként szeretne aufhauert viselni, de a későbbi kellemetlenségek elkerülése végett kérje ki a keresztszüleinek, valamint a Valéta Elnökének a véleményét.

Az auf idővel a bursch részévé válik, aki felveszi az abban a pillanatban az egész hagyományörző közösség képviselője lesz, tettei a többiek megítélését is befolyásolják.

Szakestélyek

Néhány bevezető gondolat nem csak pogányoknak

A szakestély a Selmeci Diákhagyományok követőinek egyik legfontosabb rendezvénye. Hangulatát évszázadokon keresztül megőrizte, formáját tekintve többé-kevésbé változatlan maradt. A szakestély mindig egy adott embercsoport (szak, baráti kör, egy vállalat selmeci utódintézményben végzett dolgozói stb.) rendezvénye, mely az érintettek összetartozását, barátságát hivatott kifejezni, erősíteni.

A szakestély egy Selmec szellemében megkeresztelt ember számára mindig ünnep. A barátság, a kollegialitás, az egymáshoz tartozás ünnepe. Egy szakestre meghívást kapni mindig nagy megtiszteltetés. Éppen ezért mindenkire nézve kötelező az ünnephez méltóan viselkedni és felöltözni. Aki ezt nem teszi meg az nem méltó a közösség bizalmára és szeretetére. Nem szabad elfelejtenünk azt sem, hogy a szakestély olyan rendezvény, mely minden résztvevőtől bizonyos fokú aktivitást igényel. Nem követendő tehát az a rossz példa, amikor valaki beül egy szakestélyre és arra vár, hogy őt szórakoztassák; éppen ellenkezőleg: a szakestély varázsa pont abban rejlik, hogy minél több ember készül komoly vagy vidám, de mindenképpen a szakestélyhez kapcsolódó és fényét emelő felszólalásokkal.

A szakestélyen minden világi rang, cím beosztás érvényét veszti, mindenki egyenlő. Minden kérdésben a szakest által választott Elnök szava dönt, rajta kívül csakis az általa kiválasztott tisztségviselőknek van megkülönböztetett szerepük.

A szakestély elődje: a Schachttag

A szakestek kialakulásáról kevés adatunk van, de valószínűsíthető, hogy az Akadémia diákjai, és oktatói közti eleinte szakmai, később kötetlen megbeszélésekből alakultak ki. Ezek a megbeszélések komoly és vidám témák megtárgyalásából, majd az est előrehaladtával közös nótázásból és italozásból álltak.

A XIX. század elején már jellemző volt a mostani lebonyolítási rend, találkozhatunk a tisztségviselők és a szakest dalainak többségével is. A szakestek helyszíne a Burschenschaft törzshelye, a Schacht-kocsmá volt, az eredeti elnevezés a Schachttag is erre utal. A sárgára

meszelt épület eredetileg a Neuschacht, más néven az Erzsébet-akna rendelő helyisége volt. A kocsma részt az 1810-es években alakították ki. A Schacht-hoz vezető út igen meredek, télen pedig a jegesedés miatt szinte életveszélyes volt, de az épület mellett szólt az az érv, hogy kívül esett a város közigazgatási határán, így nem zavarhatta meg senki a burschok féktelen mulatozásait. Az épület szemöldökgerendájába a "Tempus" szót vésték, mely azt jelentette, hogy csak az akadémisták, illetve tanáraik tehették be lábukat a Schachttagokra. A bejáratnál szembeni falat egy freskókép díszítette, melynek közepén a Burschenschaft himnuszának, a Gaudeamus-nak az első versszaka volt olvasható, valamint számtalan bányász és erdész nótát is felfestettek a falakra.

A Schachttagokat szerdánként és szombatonként tartották. A szakestélyek előtt az ún. Saufcomisarium (vigalomhírnök) végigjárta a szórakozóhelyeket és a diákkamarákat (diáklakóhelyeket) értesítve a burschokat a szakestély időpontjáról.

A Schachttagon minden világi cím és rang érvényét veszítette, minden a választott Elnöknek és tisztségviselőinek utasításaitól függött; ugyanúgy, mint ma.

A Schachttag intézménye a Schacht-társaság feloszlása után sem szűnt meg, csak az új irányzatok, a magyarosítás előtérbe kerülésével neve szakestélyre változott. Fordítások híján a burschnótákat továbbra is németül énekelték, de nem volt idegen a cigányzenével kísért magyar nóta sem az akkori szakestélyek hangulatától. Ekkortájt fordították le magyarra az egyes tisztségek elnevezését, valamint ekkor vált a fuchsból balek. Ezekben az években került a tisztségviselők közé a háznagy (ma Major Domus), aki a szakestély rendjéért volt felelős. A szakestélyek tisztségviselőit és lefolyását tekintve azóta is számtalan változás történt, de alapjaiban máig megőrizte XIX. század eleji tartalmát és formáját. A szakestek ugyanúgy a felhőtlen szórakozást jelentették kétszáz éve, mint ahogy jelentik ma is, de nem szabad elfelejtenünk, hogy egymást végighallgatni, egymással kapcsolatot tartani csakis úgy lehet, ha nem az italozást tekintjük elsődleges célnak.

A szakestélyek menete

A szakestélyen csak az vehet részt, aki invitációs cédulát kap, illetve vásárol. Ilyenek lehetnek iskolánk, illetve testvérintézményeink megkeresztelt polgárai esetlegesen vendégek.

Invitációs cédulát 1971. szeptemberében Budán, a Normafa Vendéglőben tartott szakestélyre készítettek először. A meginvitált személyek a szakestélyre érkezvén elfoglalják a helyüket. A korábban érkezők asztalnak döntött székekkel, illetve Tempus feliratú cédulával jelezhetik, hogy ők ott kívánnak helyet foglalni. A szakestély berendezése két emelvényen álló asztalból, valamint az ezek között merőlegesen elhelyezkedő asztalsorokból áll. Az egyik emelvényen a Praesidium asztala, a szemköztin pedig a Kontraasztal található. Ezekhez nem ül senki, mert e helyek tulajdonosai (elvileg) csak később válnak ismertté.

Az invitációban jelzett időpont elérésekor lekapcsolják a világítást, majd a Cantus Praeses intonálja (előénekl) a Sza- sza- szakestély című nótát. A nóta kezdetekor a Szakestély résztvevői meggyújtják az asztalaikra helyezett gyertyákat, és aki még nem tette volna, az leül a helyére, miközben valamennyi résztvevő bekapcsolódik a nótázásba.

A következő dal az Elnökválasztó. Itt derül fény a Praeses kilétére. A "Nincs még nekünk Elnökünk" kezdetű strófa elhangzása után szellemes bekiabálások hangzanak el, javaslatot téve a szakestély Elnökének személyére. A megfelelő visszhangot (pfújolást vagy néha vivátolást) követően a Cantus Praeses a "Nem lesz nekünk Elnökünk" kezdetű versszakkal folytatja nótáját. Addig tart ez a procedúra, amíg valamelyik résztvevő, vagy a Cantus Praeses meg nem nevezi a szakestély Elnökét. Erre a szakestély "Vivát!" felkiáltással és asztalon dobolással reagál. A Cantus a "Van már nekünk Elnökünk" kezdetű versszakot intonálja miközben a frissen választott Praeses kimegy a Praesidium asztalához, meggyújtja gyertyáit és felveszi az Elnöki szalagot. A leendő Cantus Praeses előénekl a Dal az Elnökhöz című

nótát. Válaszképpen az Elnök szájából felhangzik a Praeses dala (mindkét nóta utolsó két sorát közösen éneklük a jelenlévők). Ezek után az Elnök kijelöli a szakestély tisztségviselőit, majd utasítja a Cantus Praesest, hogy intonálja a szakok himnuszait. A himnuszokat a szakestély résztvevői eloltott gyertya mellett felállva, begombolt ruházatban éneklük végig. Ezt követően az Elnök a Selmeci szakok és utódszakok felvirágoztatására háromszoros "Vivát!"-ot rendel el. Ezután ismét az Elnök szavai következnek: "Szakestély leül, gyertyát gyújt!". Amikor a szakestély elcsendesedik, a Major Domus ismerteti a Házirendet. A Házirend általában tartalmazza az alábbiakat:

- a szakestély célját
- a szakestély megszólítását
- a szakestély szent italát és a hozzá tartozó vezényszavakat
- valamint az általánosan elfogadott viselkedési normákat

Szakestélyen szót kérni magasba emelt, ökölbe szorított jobb kézzel, "Vocem preco!" felkiáltással lehet. A Praeses "Habeas" illetve "Non habeas" válasszal adhatja meg a szót, illetve utasíthatja vissza a szókérést. A helyet elhagyni, mellékhelyiségeket látogatni magasba emelt, ökölbe szorított bal kézzel lehet.

A szakestélynek minden esetben van szent itala, melynek fogyasztása mindenkire nézve kötelező. Akinek ez ellen kifogása van, az kérhet a Praesestől "impotenciát". Az Elnök ilyenkor bizonyos feltételek mellett engedélyezi másfajta (akár alkoholmentes) ital fogyasztását. A szakestélyen haragnak és sértődésnek helye nincs. Ha két résztvevő összeszólalkozik, akkor sör- illetve borpárbajban rendezhetik a vitás kérdést. A párbajt az Elnök vagy az általa kijelölt idősebb Firma vezeti le. A felek egymásnak háttal állnak, majd miután a levezető azonos szintre hozta kupájukban az ital mennyiségét, az "Ajakhoz! Garatra! Eks!" vezényszavakra ekset isznak. A párbaj győztese az, aki először fordítja a feje fölé az üres kupát. A vita eldőlt, folytatásnak helye nincs. Ezeket a kérdéseket szintén a Házirend szabályozza.

Miután a Major Domus ismertette a Házirendet, a jelenlévő legidősebb Firma aláírásával és a szakestély szent italával hitelesíti azt.

A kupás szakestélyekre általában kupás és kupa nélküli meghívót is lehet vásárolni. A kupákat a szakestély előtt lehet átvenni, majd azt egészen a kupaavatásig magunk előtt az asztalon, szájjal lefelé fordítva kell elhelyezni. A kupákat egy, az Elnök által felkért személy avatja fel, kisebb méltató beszéd mellett. Ettől kezdve a résztvevők már ihatnak a kupából, annál is inkább, mivel a Praeses ilyenkor elrendel egy ekset a kupaavatás tiszteletére. Ezek után a szakestély a vendégek köszöntésére, üdvözlésére eléneklük a Vendégköszöntő nótát.

Ezen a ponton elkezdődik a szakestély egy kötetlenebb része, melyben komoly és vidám felszólalások, nóták következnek; fény derül az Etalonrészeg szövegére is. Az Elnök, ha úgy ítéli meg, elrendelhet néhány perc Silentium Ekset, mely régen egy szakest alatt többször is előfordult. Ilyenkor szabad kötetlenül társalogni, megszabadulni az elfogyasztott italtól stb. A szünet végét Dunaújvárosban a Steingrube induló jelzi.

A Silentium Ekset követően valósul meg a Szakest tényleges célja (pl.: Balekkeresztelés, Szalagavatás, Gyûrûavatás).

Ezt követi a szakestély sokak szerint egyik fénypontja, mikor a Pater Krampampuli a Fuhrwerkek segítségével behozza a krampampulit, miközben a szakestély a Krampampuli című nótát éneklük. Ezt követően az Elnök által kijelölt személy minősíti e remek, diákok által igen kedvelt nedût.

Elméletileg egy szakestély akkor ér véget, ha az Etalonrészeg nem tudja elmondani a szövegét. (Mivel a szakest nem fulladhat a jelenlévők részegségébe, ezért az Elnök, ha úgy

ítéli meg, hogy lazul a szakestély fegyelme, utasítani szokta az Etalonrészeget, hogy rontsa el a szövegét.) Ha ez megtörtént, akkor az Elnök utasítja a Cantus Praesest, hogy intonálja a Szakestély végére illő nótákat. Ezek a Gaudeamus Igitur és a Ballag már a vendiák. (A jelenlévők a Gaudeamus második refrénjénél eloltják a gyertyákat, és felállva énekelnek tovább, majd a Ballag már a vén diák kezdeténél összekapaszkodnak. Az utolsó hangok után ismét mindenki vigyázzban áll, és az Elnök szavaira figyel.) Ezután az Elnök a következőket mondja:

“Ezennel a Szakestély hivatalos részét bezárom, szabadfolyást engedélyezek mindennemű ételnek és italnak!” Ezt háromszoros “Vivát!” felkiáltás követi, majd az Elnök újból magához ragadja a szót:

Ezután a szakestély - immár felkapcsolt villany mellett - megkezdje ezzel a szabadfolyást. A továbbiakban nótázás, iszogatás, anekdotázás folytatódhat, mely reggelig is eltarthat.

A fent leírtak egy része természetesen szakestenként eltérő lehet, hiszen nincs két egyforma szakestély, de a keret állandó, változatlan. Azonos azzal a több mint 250 éves tradícióval, amelyet az Alma Mater hallgatói alkottak meg Selmecebányán.

A szakestély szalagos tisztségviselői:

Praeses (prézes): a szakestély Elnöke, kinek szava és személye szent és sérthetetlen. Feladata a szakestély levezetése. Szalagja fehér színű.

Major Domus (major domusz): a szakestély háznagya. Feladata a szakestély megszervezése, és szükség esetén az Elnök helyettesítése. Az Elnök bal oldalán foglal helyet, szalagja kék színű.

Selmecebányán, mint ahogy ebben a fejezetben már utaltunk rá, a Major Domus feladata a szakestély rendjének fenntartása volt.

Fuchsmajor (fukszmajor): balekcsős. Feladata a szakestélyen a rend és fegyelm fenntartása. Nagyobb szakestély esetén az Elnök kijelölhet segéd Fuchsmajort. Szalagja fekete színű. A Fuchsmajor “Silentium!” szavára minden résztvevő köteles csendben maradni.

A legnagyobb szégyen az, ha valaki képtelen szakestélyhez méltóan viselkedni, és a Fuchsmajornak ki kell vezetnie. Ilyenkor a Fuchsmajornak jogában áll akár az illető kupáját is összetörni, mintha meg sem jelent volna a szakestélyen.

Annak idején Selmeceben, (mint ahogy nálunk a BME-n is) ha egy pogány fel kívánt szólalni a szakestélyen, először a balekcsősnek kellett szólnia, és ő, mint egy tolmács közvetített az Elnöknek. Mivel az ő fennhatósága alá tartozott a balekság, ezért ő látta (láttatta) el a Firmák asztalát sörrel. (Ekkor étel és más ital még nem volt a Schachttagon.) A Fuchsmajor a balekasztalnál foglalt helyet, elengedhetetlen jelvénye volt a bányászlámpa, a farbör és a pálca; manapság a természetes Fuchsbót a legfontosabb ismertető jele.

Cantus Praeses (kantus prézes): nótabíró. Feladata az aktuális nóta intonálása. Szalagja piros színű. Nálunk hatan vannak, kisebb szakestélyeken kevesebben is lehetnek.

Contrapunct (kontrapunkt): az Elnök visszhangja. Feladata eredetileg az Elnök minden szavának hű felerősítése. Manapság humoros, kifigurázó beszólásaival fokozza a szakestély hangulatát. Általában két személyt nevez ki az Elnök erre a tisztségre, akik a Praesidiumi asztallal szemben a terem másik oldalán foglalnak helyet. Szalagja sárga színű.

Selmeceben a Contrapunct köteles volt viselni a hosszú ökörszarvból készült “Trinkhorn”-t (ivótülköt), melyet a mellén, vagy a hátán, egy madzagon hordott. Ebből csak feledhetetlen napokon ittak. Ilyenkor a Praesestől adták sorra a kürtöt, ha kiürült újra töltötték. Abbahagyni

az ivást csak akkor volt szabad, ha az utolsó ember teljesen kiitta a kürt tartalmát. Ez ritka véletlen volt. Ilyenkor a Fuhrwerkeknek bőven akadt dolguk.

Szalag nélküli tisztségviselők

Pater Krampampuli (páter krampampuli): krampampulifőző mester. Feladata a megfelelő szakestélyeken ennek a burschok által igen kedvelt italnak az elkészítése.

Etalonrészeg: a szakestély alkoholfokának szintmérője. Feladata a szakestély által kitalált szöveget megjegyezni, és azt az Elnök utasítására a szakestély bármely pillanatában elismételni. Ha ezen kötelességének nem tud eleget tenni, az Elnök a szakestélyt berekeszti.

Konzekvencia: Sopronban kialakult tisztség. Feladata az Elnök tévesztése után levonni a konzekvenciát egy tele kupa fenékgig ürítésével, melyet hangos "Vivat Praeses!" felkiáltás előz meg. Általában többen vannak.

Garatőr: (leibfuchs): Feladata gondoskodni arról, hogy a tisztségviselők, illetve az ezzel külön megtiszteltetett kupái soha ne legyenek üresek.

Kandeláber: Alkalmi tisztség, feladata a Házirend és más, papírról olvasott felszólalások megvilágítása gyertyával. Erre utal a neve is: gyertyatartó.

Fuhrwerk: (fuvaros): a szakestély "pincére". Feladata a terem berendezése, az asztalok megterítése, majd a helyiség kiinduló állapotának visszaállítása. Ez a tisztség - bár igen fontos - rábízható akár balek(ok)ra is, persze megfelelő irányítás mellett. Nagyobb szakestélyeken az Elnök kijelölhet Főfuhrwerket is, aki a többi Fuhrwerket koordinálja. Selmecbányán a Fuhrwerkek feladata az elázott Firmák hazakísérése volt.

Nálunk ez a tisztség jelenleg nincs a szakestély tisztségviselői közé iktatva, az Inventorok Kör mindenkori elnöke koordinálja a szervezést, a terem berendezését. A részeg emberek hazafuvarozásáról gondoskodják a kedvesük, oktatóink közlekedjenek taxival©

Nevezetesebb szakestélyek:

Tekintsük át először azokat a szakestélyeket, melyek valamennyi szakon évente megrendezésre kerülnek. Ezek előkészítéséért és lebonyolításáért az adott szakok Valéta Bizottságai felelősek.

Balekkeresztelő Szakestély: Ezen a szakestélyen keresztelik meg a balekjelölteket, ekkor válnak az iskola teljes jogú polgáraivá. Mivel a keresztelésre kerülő pogányok kizárólag fiúk lehetnek, a lányokat először fiúsítani kell, ez a balekkeresztelés során emgörténik. A megkeresztelésre kerülő pogánynak választania kell egy keresztapát és egy keresztanyát, akik felvállalják a balek útjának egyengetését, általában a balek seniorja egyben keresztszülője is. A keresztelés procedúrája szakonként, iskolánként különböző lehet, de nagy általánosságban igaz, hogy először a fuchsboton kell átugrania a jelöltnek, majd egy slukkot kell szívnia a balekkeresztelő pipából, ezek után arcát bekormozzák (nálunk tust használnak), majd leöntik a szak szent italával. A balek megkapja keresztlevelét, innentől teljes jogú tagja a szakestélynek. Helyére visszatérve már nem csupasz, hanem étellel, itallal megrakott, gyertyával megvilágított asztal fogadja. A szertartást a Fuchsmajor által intonált Balekkeresztelő nóta kíséri végig, majd az utolsó balek megkeresztelését követően az Elnök ekselteti a kiszáradt torkú balekságot. Az eks alatt a szakest a Hagyjátok csak, engedjétek...

kezdetű nótát éneklí. A Balekkeresztelő Szakestély a balekokítások, balekvizsgák befejeztével kerül megrendezésre az őszi félévben.

Szalagavató Szakestély: Itt avatják fel a végzősök a valétaszalagjukat, melyet a bal karjukon hordanak. (A szalagot nem csak az egyenruhán, hanem utcai ruházat felett is viseljük!) A szalag a szak egyenruhájának paszományával megegyező színű bársonyból készül a szak hímezett címerével, az intézmény nevével, valamint a tanulmányok kezdésének és várható befejezésének dátumával. A szalagot az ún. tiszteletbeli évfolyamtárs(ak) tűzi(k) fel, akik a végzősök legkedvesebb oktatói közül kerülnek ki. A tavaszi félév első felében kerül megrendezésre, kupát nagyon ritkán készítenek ez alkalomból.

Gyűrű-, és Kupaavató Szakestély: Ez a szakestély hivatott arra, hogy a valétáló évfolyam felavassa aranygyűrűjét, illetve kupáját. A gyűrűn a szak címere mellett az iskola betűkódja szerepel. A Gyűrűavató kupára felkerül az évfolyam valamennyi megkeresztelt hallgatójának, illetve tiszteletbeli évfolyamtársainak neve. Nálunk külön kupa ez alkalomból még nem készült, a kreditrendszer viszontagságos útvesztői megnehezítik az ilyen szép hagyományok átvételét. A szakestély fénypontja a gyűrűavatás procedúrája. A végzősök felállnak, teletöltik kupáikat, ezután síri csendben, vezényszóra beleejtik a gyűrűt a kupába. Mindenki iszik egy ekset, majd a kupában maradt gyűrűt felhúzzák az ujjukra, örökre eljegyezve ez által a Selmeczi Hagyományokat. A szakest hivatalos nótája a Gyűrűavató dal. Ez a szakestély tavaszi félévben, vizsgaidőszak előtt kerül megrendezésre, krampampulit is felszolgálják. Először a miskolci gépészek avattak gyűrűt 1962-ben.

Tisztségátadó Szakestély: A valétálók ezen a szakestélyen adják át a tisztséget az őket követő évfolyamnak. A szakestély első részében a leköszönő, a második részben pedig már a következő évi Valéta Bizottság viseli a tisztségeket. A tavaszi félév végén kerül megrendezésre. Mi ilyet nem tartunk.

A hivatalos szakestélyeken kívül nem ritkák az alkalmi, vagy egyes asztaltársaságok által rendezett szakestélyek sem. Ezek kis létszámú, családias hangulatú rendezvények. A klasszikus szakestforma keretein belül, a hivatalos szakesteknél általában könnyedebb hangvételben zajlanak.

Szót kell ejtenünk még egy szakestélyről, mely minden más szakestélytől különbözik, rövid és megrázó volta miatt. Ez a Gyászsakestély. Ezen a szakestélyen nincsenek tisztségviselők, csak egyetlen levezető elnök. Szigorúan zártkörű, csak a legközelebbi barátok vannak jelen. A jelenlévők a klopacska hangjaira a helyükre állnak, röviden méltatják az elhunytat, majd emlékére megisszák az utolsó ekset. Erre az alkalomra vagy külön kupa készül, vagy a résztvevők magukkal viszik a legkedvesebb kupájukat, amit az ekset követően szertartásosan összetörnek. A kupatörés azt a célt szolgálja, hogy abból a kupából, melyet az elhunyt emlékére ürtettek, többé senki ne ihasson. A darabokra tört kupa fülére fekete szalagot kötnek, és elteszik emlékbe. A gyászsakestély végén a résztvevők gyászdalokat énekelve vonulnak ki. Anno, Selmecen a gyászsakestet maga a temetés követte. A gyászsakest napján minden ismerős visszavonul, italozásnak, mulatásnak nincs helye.

Egyéb szakestélyekkel kapcsolatos tudnivalók

Előfordulhat olyan alkalom is, amikor egy vidám társaságnak "szakestes hangulata" támad, de nincs megfelelő alkalom egy szakestély megrendezésére. Ilyenkor oldottabb hangvételű, kevésbé fegyelmezett "szakestet", cécót vagy nedvesestet tartanak. Ezen rendezvények egyike

teljesen, másika csak néhány vonásban tér el a Szakestélytől. Jelen esetben a cél egy görbe este, néha azonban fiatalabb generációk gyakorlása, balekok, kohlenbrennerek első szárnypróbálgatása is lehet. Bár nem tartozik szorosan a Hagyományokhoz, semmiképp sem elítélendő.

Ne gondolja senki, hogy mert itt foglalkozunk a krampampulival, azért az “egyéb” kategóriába tartozik. Ezt a nemes itókát csak a legünnepélyesebb szakestélyek végén szokás feltálatni. Összetétele Páterenként (Id.: tisztségviselők) változó, általában gyümölcsök, borok, égetett szeszek, fűszerek keveréke. Íze mennyei, de éppen ezért vigyázni kell vele. Forrón tálalják. :-)

A mi nótáink

“Amely diák Jénából asszony nélkül, Lipcséből veretlenül, Wittenbergából ép bőrrel, Selmechről pedig a Bursch-nóták nélkül kerül vissza szülőföldjére: a legszájalomraméltóbb teremtménye az Istennek.”

Diáknóták. Dalaink, melyeket énekelünk.

Ezek azok a dalok, amelyek minden eseménynél nélkülözhetetlen kellékei diákéletünknek. Selmecbánya – Sopron – Miskolc – Dunaújváros – Székesfehérvár. Kapocs, amely még jobban összeköti hagyományainkat, az ebben élő embereket.

Már a középkorban is hagyományai voltak a diákok nótázásának egész Európában, gondoljunk csak a Carmina Buranara.

Nótaanyagunk ma is változó, ám eredetük néha a feledés homályába vész. Származásuk széjjelágazó, nem is lehet egy közös töre visszavezetni. Ma már valószínűleg egy dalunkat sem énekeljük úgy, mint őseink, de szövegükből, hangulatukból következtethetünk az akkori diákság életére, hangulatára. Dalaink egy része német eredetű. Selmeccen, mint tudjuk külföldi diákok is tanultak, ők is hoztak magukkal új szokásokat, új dalokat, majdan kikerülvén az Alma Materből természetesen vitték magukkal az itt megszerzett tudást, és terjesztették az “igét”. Ez is lehet a magyarázata annak, hogy egynémely dal Európában is közismert lett. A szövegek szerzői között találhatunk olyan híres személyeket is, mint Goethe, Gárdonyi Géza, avagy a zeneszerzők között Mendelshon, Brahms, de a többség “egyszerű” diáknóta, amit egy alkalom, egy hangulat szült. A diákélet szinte minden mozzanatára találhatunk egy nótát, legyen az balekkeresztelés, egy jó itóka, temetés, csúfolás, egy kirándulás, stb.

A szakirodalom azt írja, hogy az iskola megalapítása utáni első 90 év dalairól nem tudunk semmit. Ez valószínűleg így is van. Ellenben az biztos, hogy az első gyűjtemény 1826-ban jelent meg, és ez Carl Stegmayer nevéhez fűződött. Ez természetesen teljesen német nyelvű volt, 19 nótát és 5 verset tartalmazott. Ezzel úgymond beindult a “daloskönyv-gyártás”, egyre több daloskönyv jelent meg, egyre nagyobb tartalommal. A diákdalok a XIX. század végére vesztettek népszerűségükből, ebben közrejátszott a Burschenschaft megszűnése, a magyar nyelvű oktatás bevezetése. A nótákat kezdték magyarra fordítani, és magyarul énekelni.

Néhány fordító, akiknek a nevével többször is találkozhatunk: Révai Károly, Palmer Kálmán, Hantos Ernő, Gyula diák, Sass-Stavinya. Már ekkor találkozhatunk több szövegváltozattal, hiszen több fordító több szöveget eredményez. Szerencsére sok dal forgott közszájon, illetve hála azoknak az embereknek, akik belevetették magukat a dalaink, dalaink történetének tanulmányozásába, egész gazdag nótakinccsel rendelkezünk. Az első magyar nyelvű gyűjtemény nem daloskönyvben, hanem egy egykori selmeci diák, Tassonyi Ernő: Aki a párját keresi (1905) című regényében jelent meg. Az első teljesen magyar nyelvű daloskönyvet 1931-ben adták ki, ez 79 nótát tartalmazott. Akkoriban könnyen előfordult, hogy az idősebb diákok még németül énekeltek, a fiatalok már magyarul.

Nótaanyagunk megújítása, csiszolódása a mai napig tart, születnek új nóták, versszakok, melyek lehet, hogy soha nem kerülnek be egy daloskönyvbe sem, de egy adott szak, évfolyam, asztaltársaság, szívesen emlékszik rá, és éneklí. Említhetném az ún. profnótákat, vagy az Öntésznótát, melyet 1976-ban írtak Iskolánként is egy-egy nóta dallama, szövege eltérő lehet. Ez is a változatosságot, a nótavilág gazdagságát jelzi.

Az eddig leírtak azért fontosak, hogy tudjuk, mit éneklünk, miért éneklünk, hogyan éneklünk. A lényeg azonban az, hogy a Selmeczi Hagyományok szerint éljünk, és énekeljük a nótáinkat.

Hagyományaink bölcsője, Selmezbánya

A város alapításának legendája Sebenitz nevű pásztorról szól, aki az Óhegy szikláin alatt legeltette nyáját, amikor két szalamandrára lett figyelmes. Az egyik háta ezüst-, a másik arany színben csillogott. Ezek vezették rá a pásztort a vidék arany- és ezüstlelőhelyeire. A szalamandrák ma is ott őrzik a település kincseit a város címerében.

A város keletkezésével kapcsolatban természetesen más legendák is élnek. Tény az, hogy a selmeczi érchegységben a IX. század óta keresték és bányászták az érceket.

Újból egy legendával kell folytatni a XIV. század történetét, a város virágkorának megismerését. A korabeli Magyarország hármasként lakott volt, amelyeket fel kellett nyitni, hogy az ország igazi európai nagyhatalommá válhasson. Az egyik lakat rézből, a másik ezüsből, a harmadik pedig aranyból készült. Az elsőhöz a rézkulcsot Besztercebánya, a másodikhoz az ezüst kulcsot Selmezbánya, míg az arany kulcsot Körmöcbánya adta. Ez a legenda. A valóság viszont az, hogy a XIV. században a magyarországi bányákból került ki az európai aranytermelés 80%-a, az ezüstnek pedig negyede. Ráadásul a korabeli pénzforgalom zöme ezüstpénzzel bonyolódott le. Tehát Selmezbánya jelentősége óriási volt.

Így aztán a királyi hatalom rátette a kezét a "lakatok kulcsaira". Ezt úgy érte el, hogy a korábbi 8-10%-os urbura helyett csaknem az egész nemesfémet kellett a kincstárnak megvételre felajánlani, ami azután a beváltási árat természetesen a forgalmi ár alatt állapította meg. Ez a kényszerbeváltási helyzet azonban bizonyos mértékben erősítette a bányapolgárok helyzetét. A kincstár ugyanis – ha nyomott áron is – vállalta az állandó beváltást, tehát nem voltak értékesítési nehézségeik.

A XVIII. századi, Mária Terézia és II. József nevével fémjelzett kamaralista gazdaságpolitika kedvezett Selmecnek. Igaz, az egykori bányapolgároknak jórészt csak a kocsmatartási joga maradt meg, sőt a városi önkormányzat már a céhek felett is elvesztette hatalmát, de a kincstár bőkezűen bánt az ezüst városával. A Selmec körüli bányák ugyanis ontották az értékes érceket, bár ehhez óriási beruházásokra volt szükség.

Az hogy a Habsburg-hű város új csillagainak, az oktatási intézményeknek fénye kire ragyogott, az 1848–49-es forradalom és szabadságharc eszméi megmutatták. A felvidéki hadjáratok során az evangélikus líceum, a piarista rend és az akadémia tanárai valamint diákjai sereglettek Kossuth zászlaja alá. Ebből a 48-as szellemből táplálkozott a város a dualizmus évtizedei alatt.

A kiegyezést követő közigazgatási törvények helyreállították a város autonómiáját.

Ugyanakkor a város gazdasági alapjait tekintve továbbra is a kincstár kezében volt.

A bányák kimerülésével az egyetlen ok, amiért a városban a bányászatot fenntartották, a bányászati képzés lett. Így Selmec az iskolák, az ifjúság városa lett. Ekkor a tizenhatszáz lakosságából több mint ezer közép- és főiskolás diák volt.

1919-ben az Akadémia költözése után a tanintézet épületei kihasználás nélkül maradtak.

Legkorábbi információink, hogy 19 évvel később megindult az erdészeti palotában a középiskolai erdész képzés. A bányászati-, és kémiai palotában jelenleg kémiai szakközépiskola található.

Vésd jól az eszedbe!

balekdefiníció: A balek zöldfülű, poroshasú ész és értelem nélküli véglény, amely minden tekintetben az Isteni Fényben Tündöklő Dicső Firmák támogatására szorul.

balek tízparancsolat:

1. 1. §. balek kusch !
2. 2. §. balek kusscch!
3. 3. §. balek kusssccchh!
4. 4. §. balek légy illedelmes!
5. 5. §. balek ne légy falánk!
6. 6. §. balek ne légy konfidens!
7. 7. §. balek mutatkozz be!
8. 8. §. balek illedelmesen köszönj!
9. 9. §. balek a Firmák asztalához csakis engedéllyel ülj!
10. 10.§. balek válassz magadnak Firmát!